

Валентина Кривенчук

ВСЕОСЯЖНІСТЬ РЕНЕСАНСУ ШІСТДЕСЯТИХ РОКІВ ХХ СТОЛІТТЯ В УКРАЇНСЬКІЙ ЛІТЕРАТУРІ

Стаття присвячена поглибленню уявлення про шістдесятництво як унікальний феномен ХХ століття: узагальнюються наукові аспекти вивчення явища, простежено обставини зародження, порівняльний аспект еволюції стильових пошуків творчості письменників материкової України та досвід представників Нью-Йоркської групи, розглядаються умови реалізації окремих постатей. Подається світоглядне виокремлення певних цінностей, пріоритетів як цілого покоління шістдесятників, так і окремих особистостей, неоднорідність підходів розуміння феномену українського шістдесятництва, у тому числі: географічні вектори, варіанти виходу із кризової ситуації екзистенціалістів.

Пропонується в сучасній науковій інтерпретації визначення явища шістдесятництва як багатоаспектного, поліфонічного феномену не лише української, а й всієї світової літератури та його подвижників-шістдесятників, досліджується прояв особливостей у творчості українських поетів.

Ключові слова: «хрущовська відлига», літературний процес, поезія, п'ятдесятники, шістдесятники, дисиденти, шістдесятництво.

Перед науковцями проблематично постало питання збереження духовної єдності народів у галузі літератури, гуманістичних традицій вітчизняної культури як активного інструментарію формування духовних основ особистості. «Моральна криза сьогодення — це глобальна проблема», — слушно зазначив Віктор Лозовий, учасник VII Міжнародної науково-практичної конференції у статті «Духовність як основа гуманітарного розвитку країни» [7, 18], проте існують загальнолюдські моральні цінності та пріоритети, спрямовані на збереження духовності людства, носієм яких є таке неординарне явище в історії України як шістдесятництво. Дієвим засобом у вихованні молоді постає література, особливо поезія шістдесятників, яка здатна сколихнути душу, вплинути на емоції, настрої, уподобання. Тому **актуально** постає **проблема:** поглиблювати вивчення поліфонії феноменального неординарного явища шістдесятництва, розширювати й висвітлювати коло митців, чия творчість є складовою літературного процесу відповідного періоду.

Академічні дослідники явища шістдесятництва: І. Дзюба, М. Жулинський, М. Наєнко, М. Коцюбинська, Ю. Ковалів, А. Ткаченко, Л. Тарнашинська та ін. синтетично об'єктивно й усебічно поцінували феномен шістдесятництва у літературному процесі України та відзначили роль творчої індивідуальності письменників часу, народження духовної енергетики відродження нації; підкреслили гідність шляху випробування на громадську і мистецьку повноцінність, звернули увагу на відсутність наукового комплексного

підходу до вивчення його багатоаспектності й різноспрямованості, подали хронологію просторових меж, а також географічних просторів явища шістдесятництва. Вивченню цього явища присвятили праці дослідники Сумщини М. Домчук та А. Гризун. Спробуємо проаналізувати найвагоміші, на нашу думку, аспекти деяких праць. У навчальному посібнику для студентів-філологів М. Домчук зробила вдалу спробу: розглянула шістдесятництво як багатоаспектне художньо-естетичне явище в українському і світовому контексті [5]. У навчальному посібнику для студентів та викладачів А. Гризуна «Поезія концептуальної думки» (2007) простежується проблематика утвердження філософичності в сучасній українській ліриці, знайдені пошукові паралелі художніх засобів світових та вітчизняних митців. Автор посібника пропонує своє, на наш погляд, значиме визначення: «Філософська лірика — це вид лірики, яка в образно-чуттєвій формі концептуально відображає об'єктивну реальність: світ, людину, природу, простір і час...» [3, 17].

Витворити модель особистісного наукового пошуку як методологічно-теоретичного, так і аналітико літературознавчого плану науковцям допоможе видання Л. Тарнашинської (2008) «Презумпція доцільності: абрис сучасної літературознавчої концептології» [11]. У монографії Л. Тарнашинської (2010) «Українське шістдесятництво: профілі на тлі покоління» відчутний історико-літературний, зокрема, поетикальний дух часу. Через мозаїчну форму біографій у замкнених рамках окремих розділів відчувається філософія творчої свободи окремих індивідуальностей

як самостійне і самобутнє явище [12]. Генезі та еволюції української сугестивної лірики середини ХХ століття присвятив історико-теоретичну монографію «Поезія багатозначних підтекстів» (2011) А. Гризун: розкрив аспекти стильових новацій та тенденцій передачі синкретизму, асоціативності та відтінків вражень ліричного героя чи оповідача через порушення логічних зв'язків, через передчуття смислових натяків [2].

Методологічне академічне видання Л. Тарнашинської «Сюжет доби: дискурс шістдесятництва в українській літературі ХХ століття» (2013) включає пошук оптимальних моделей національно-ідеологічних контекстів, світоглядно-філософських аксіологічних базових засад цього явища, орієнтованого на пошук резонансного відходу від приписів соціалістичного реалізму поліфонією смислів [13]. У сучасному вітчизняному літературознавстві відомо два підходи розуміння феномену українського шістдесятництва, серед яких є сучасники й учасники подій. Г. Касьянов, І. Дзюба, Є. Сверстюк, М. Коцюбинська пояснюють це явище як моральну, громадсько-політичну, культурницьку опозиційну спрямованість тоталітарній радянській системі. Ю. Гудзь, В. Івашко, Т. Масловська, О. Пахльовська абсолютизують міру політизації шістдесятників та їх зв'язок із пануючою на той час системою.

З ініціативи науковців Інституту літератури ім. Т.Г. Шевченка у 1997 році організовано так звані «круглі столи», які свідчать про спробу системного вивчення неоднорідного політичного, ідеологічного, психологічного, індивідуального явища шістдесятництва, у межах якого не спостерігалось ні стильової, ні ідейної однотайності. Виокремлення цих специфічних аспектів, на нашу думку, слушно рекомендувати в подальшій перспективі досліджень.

Неоднорідними вважаються хронологічні межі шістдесятництва. Наприклад, В. Мельник окреслює цю культурну епоху у десять-дванадцять років. Г. Касьянов рух опору української інтелігенції означає з шістдесятих по вісімдесяті роки. Ю. Ковалів означає рамки обмеження шістдесятництва з п'ятдесятих по сімдесяті роки. Ми ж погоджуємося із роздумами М. Наєнка про те, що терміни цього явища важко означити: «Цікавим і не до кінця ясним є питання про межі шістдесятництва» [8]. Теоретичному обґрунтуванню цей факт не підлягає, бо належить певному поетичному настрою і певному часу, який існував як неповторність не більше десяти років в індивідуальному художньому дарові.

Мета нашої статті полягає в дослідженні умов формування молодих творчих особистостей, які з'явилися в п'ятдесяті, на початку шістдесятих років двадцятого століття, зарекомендували себе як неповторна і своєрідна плеяда неординарних талантів, небайдужих до громадсько-політичних

та культурних проблем рідного краю, народу. Об'єктом нашого дослідження є шістдесятництво як художньо-естетичне феноменальне явище, що найповніше проявилось в літературі, зокрема поезії. Предмет нашого дослідження — окремі постаті шістдесятників, особливості їх творчості.

У 1953 році радянське суспільство на короткий час охопила загальна ейфорія: помер Й. Сталін. ХХ з'їзд КПРС поклав початок звільненню радянського суспільства від найбільш реакційних рис гальмування його розвитку навіть на шляху, запланованому партійною доктриною. Вночі з 24 на 25 лютого 1956 року перший секретар ЦК КПРС М. Хрущов у виступі на закритому засіданні піддав нищівній критиці офіційну систему канонізованих цінностей, розвінчав культ особи Сталіна. В СРСР почався час «відлиги» (за назвою роману І. Еренбурга): процес часткової лібералізації вимагав зміни деяких сфер суспільного життя, перш за все, духовної. В інтересах самозбереження тоталітарної системи необхідно було реформувати певні її структури, звільнитися від надлишкового централізму, повної самоізоляції і духовної скутості. Прихильники Хрущова розпочали жорстокий контроль та боротьбу зі сталінською частиною вищого керівництва за зміцнення свого авторитету.

Активізувалися взаємозв'язки із Заходом. Тоді Західний світ вступав у черговий етап модернізації науково-технічної революції, починалася так звана ера «Змагання двох систем». Процес десталінізації протікав парадоксально: часткові зміни проходили за законами та шаблонами тоталітарної системи, які будовав сам Сталін. Суспільство почало звільнятися від тягаря страху сталінської доби, проте суть радянської системи не змінилася. Процес реабілітації жертв сталінських репресій супроводжувався новими політичними репресіями. Держава контролювала не лише ідеологію, а й форми художньої творчості. Офіційна література створювала міф про ideale життя: визначалися міфи про вождів, диктатуру пролетаріату, про плани. Ті, хто намагався відкрити реальну сутність часу, піддавалися терору. Найболючішою проблемою суспільного і політичного життя республіки й надалі залишалось національне питання. Найпомітніші зміни відбувалися у духовному житті народу. У червні 1955 року в «Літературній газеті» була опублікована стаття О. Довженка «Мистецтво живопису і сучасність». У статті містився заклик «розширювати творчі межі соціалістичного реалізму». Цей заклик знайшов глибоке розуміння і підтримку не лише в Україні, але й за її межами, він сприймався як сигнал нових можливостей для вільного творчого пошуку. Друга половина 50-х — початок 60-х років ХХ століття, це був час формування нового покоління інтелігенції, яке уособлювало течію, ціле суспільне явище,

духовний феномен — шістдесятників, дітей повоєнного лихоліття, дітей війни, безбатченків, дітей репресованих, свідомість яких була менш отруєна ідеологічним монотеїзмом, генетичним страхом попередників. Це був час, коли в 1958 році був ухвалений загальносоюзний закон про зв'язок школи з життям, спрямований на докорінну реформу системи середньої освіти. Батьки не мали права відмовитися від вивчення їхніми дітьми російської, німецької чи англійської мови, проте могли відмовитися від української. В результаті українська мова, культура в Україні ставали неprestижними, непотрібними для життя. Закон викликав велике незадоволення серед національно свідомої інтелігенції.

В Україні перші ознаки шістдесятництва бачимо в поезії діаспори Нью-Йоркської школи. Процеси, які привели до її створення, почалися 1953 року за участі Б. Бойчука та Ю. Тарнавського, у 1955 році до групи долучилася Женья Васильківська, у 1957 році — Е. Андрієвська і Патриція Калина, у 1959 році — Віра Вовк. Умовною датою заснування групи та найменування її Нью-Йоркською вважають 20 грудня 1958 року.

П'ятдесятників Нью-Йоркської школи і шістдесятників материкової України об'єднували високі естетичні принципи, усвідомлення пошуків оновлення рідної літератури як мистецтва, потяг до експериментаторства, пошук перерваних зв'язків із світовим письменством. П'ятдесятники обстоювали антигероїчні мотиви, вони намагалися вписатися у творчі процеси англомовної, франкомовної, іспаномовної літератур. Тенденції абстрагованості від соціальних та політичних проблем авторів Нью-Йоркської групи з'являлися в поетів Київської школи, вони стали надбанням і сучасної поезії.

На материковій Україні це був процес становлення інтелектуального і творчого обличчя інтелігенції, період найбільшої свободи, найменшої заангажованості її в рамках існуючої системи. Настав час відновлення історичної справедливості, відходу від культурологічної провінційності, повернення українській культурі несправедливо репресованих або незаслужено забутих. У діяльності шістдесятників провідною була культурницька течія. Завдяки зміцненню контактів Києва і Львова шістдесятництво набуло нової якості: рух духовного й інтелектуального опору набрав ознак диференціації, означилися політичні й соціальні аспекти культурництва. Менші за кількістю учасників творчі об'єднання та клуби почали діяти в Донецьку, Харкові, Одесі, Дніпропетровську.

У межах шістдесятництва не спостерігалось стильової чи ідейної одноманітності, це була індивідуальна опозиція тоталітарній системі. Були три варіанти виходу із кризової ситуації

екзистенціалістів: дисидентство, внутрішня еміграція, конформізм. Характерно, що більшість дисидентів не виступали проти радянської влади, вони прагнули мирних, легальних форм діяльності, виступали з прорадянських позицій, проте це не заважало владі жорстоко їх переслідувати, особливо в провінціальних містах. У межах шістдесятництва не спостерігалось стильової чи ідейної одноманітності, це була індивідуальна опозиція тоталітарній системі. Невід'ємною частиною суспільно-культурного життя України в першій половині 60-х років став самвидав: ціла система розповсюдження забороненої або офіційно не визнаної літератури. У грудні 1965 року І. Дзюба надіслав відкритого листа керівникам партії та уряду П. Шелесту та В. Щербинському, до листа він додав об'ємну працю «Інтернаціоналізм чи русифікація», в якій розглядав проблему права націй на самовизначення. Книга була видана в багатьох країнах світу, проте в Україні про неї знало декілька сотень людей. Вперше вона була надрукована в журналі «Вітчизна» у 1990 році, лише у 1998 році вона вийшла повним виданням.

Нові морально-естетичні пріоритети в українську літературу внесли шістдесятники (вислів Л. Тарнашинської) «*повернути літературі її високе, гуманістичне, загальнолюдське призначення*» [10,53], вони модифікували просту, але неоднозначну естетичну програму свого творчого покоління, яку В. Шевчук сформулював так: «*Увага до пересічної людини, до людини серед людей, людини серед тижня — саме тієї, котра живе побіч тебе*» [10, 53].

Літературознавець М. Гетьманець, висвітлюючи окремі течії й угруповання модернізму в статті «Деякі питання теорії літератури», зазначав: «*При всій ідейно-художній і стильовій специфіці кожного із них вони мали певну світоглядну і соціокультурну спільність. Всім їм притаманні відчуття дисгармонії світу, протести проти антигуманних відносин і несвободи митця, неприйняття існуючого мистецтва*» [1,174].

Одним із менш відомих представників української літератури Слобожанщини 60-х рр. ХХ ст. був молодий поет і журналіст С. Шумицький. 01.01.2014 р. газета «Вечірній Харків» відзначала своє 45-річчя. Напередодні свята редактор одного із харківських сайтів О. Грищенко у рубриці газети «Культура» згадував про те, що в різний час у редакції працювали відомі журналісти, крім того, до штату були зараховані навіть поети — Станіслав Шумицький, Олександр Черевченко, Аркадій Філатов, Роберт Третьяков, Олекса Марченко. «*Завдяки чудовому поету Станіславу Шумицькому газета стала україномовною в повному значенні цього слова: вона визначалася літературною українською мовою*», — повідомляли у «Вечірньому Харкові» [4]. У тканині поезики С. Шумицького відчутний вплив

екзистенціалізму А. Камю (пошуки сенсу життя в царині моралі) та К. Ясперса: одухотворена людина відкриває свій власний світ, починає сприймати нове, усвідомлює тендітність свого буття, коротка мить стає частиною цілого всесвіту, поетичні рядки невільно наштотують читача на роздуми про сенс людського існування, про сенс самого буття. С. Шумицький активно ввійшов у літературний процес митців молодшої генерації шістдесятників Харківщини. Уже в його неоромантичних поезіях 1961–1962 рр. відчутна нова світоглядна якість — прояв кордоцентричних тенденцій, обстоювання права людини на найвищий ступінь краси, переоцінка духовних цінностей, намагання деконструювати метод соціалістичного реалізму, вийти за його рамки. Провідними елементами світобачення митця стали особливий, екзистенційно-онтологічний ліризм та філософічність. Саме така світоглядна якість притаманна й ідейно-естетичному канону шістдесятників. У вересні 1971 р. була видрукувана остання прижиттєва збірка поета «Герої приходять у пісню». Літературний критик Ю. Стадниченко у рецензії «Дарувати людям натхнення» писав: «Прониклива і прозора лірика С. Шумицького почасти набувала нових барв» [9,90]. Проте звучали в ній і трагічно-пророчі мотиви. У вірші «Крапля», ніби передбачаючи свою загибель, яку ліричний герой вважає жертвовною, поет говорить: «Хочу прожити на світі краплиною вічно, / Тою, котрої комусь не стає» [16,30]. Починається робота над четвертою збіркою під назвою «Осінь відкриває обрій», за планом до неї мали ввійти 43 нові поезії. Та не судилося — 3 січня 1974 року С. Шумицький трагічно загинув на 37-му році життя. Вбивство сталося під час відрядження до Харкова, тіло садистськи забитого поета «знайшлося» у морзі лише на 21-й день злочину. І це за наявності у вбитого посвідчення члена Спілки журналістів і Спілки письменників СРСР. За висновком медекспертизи, Станіслава забили ногами, проламали череп.

Схожі методи тортур, як тепер відомо, були застосовані й до художниці-імпресіоністки Алли Горської в Києві (1970). Трагічна доля антифашиста Василя Бондаря родом із Лубнів, автора книги 1959 р. «Маки на дроту». Василь пережив табір смерті Дахау. Влітку 1969 року розповсюдилася страшна звістка: В. Бондар потрапив під трамвай, йому відрізано руку й ногу. Сталася трагедія у безлюдному лісопарку, проте на яскраво освітленому місці, розташованому у протилежному від дому Василя районі Харкова. До останнього подиху В. Бондар мужньо боровся за життя. Він три місяці не дожив до свого 46-річчя. 24 вересня 1969 року В. Бондар відійшов у вічність [14]. Тривалий час про С. Шумицького взагалі не згадували у пресі. Лише в 1989 р. журнал «Прапор» надрукував поезію В. Шейка «Похорон друга»,

написану в день поховання поета: «Усі вперто мовчать, чи ти був, чи ти є./ Чи то помста скувала обличчя твоє?/ Ти мовчиш, ти — мовчиш, Станіславе,/ Хто вони, що тебе в небуття це послали?» [15,88]. Такі методи розправи над непокірними стали закономірною тенденцією того часу.

9 листопада 1976 року була утворена Українська Гельсінська група. З 1979 року членом УГГ став Василь Стус (6.01. 1938 село Рахнівка Гайсинського району Вінницької області — 4.09. 1985, табір ВС — 389/36-1 біля села Кучино Пермської області), український поет, перекладач, критик, прозаїк, літературознавець, правозахисник. Непересічний талант Василя Стуса був переслідуваний і гнаний, він загинув у таборі в'язнів, похований під номером, навіть без імені. М. Жулинський у статті «Феномен доби» зазначив: «Василь Стус — поет — нової якості українського слова і нової системи ідейно-естетичних координат для виходу української культури на європейський рівень естетичного мислення» [7, 1070]. Лише за кордоном надрукували книгу прекрасних його поезій «Зимові дерева». До збірки увійшла лірика з мотивами кохання, з тонкими натяками переживання, розгадування.

Знаковою подією в 1968 році стала організована кампанія проти роману Олеся Гончара «Собор», яка ознаменувала повне відчуження влади від будь-якого чесного діалогу, навіть з найтолерантнішими діячами культури. Олесь Гончар писав роман на дніпропетровському матеріалі протягом 1963–1968 років. Твір виходив за межі соціалістичного реалізму, центр зображення перемістився у внутрішній світ героїв, вони так чи інакше замислюються над сенсом та цінностями людського буття, визначають своє місце в ньому у майбутньому. Автор піднімав питання зв'язку поколінь, історичної пам'яті українців, символом якої був стародавній козацький храм. Влада оголосила твір ідейно порочним, шкідливим. Звільняли з роботи тих критиків і редакторів, які встигли написати схвальні рецензії про нього. Нищівна критика роману у Дніпропетровщині стала своєрідним катализатором дисидентського руху в регіоні. Таким чином, уже в другій половині шістдесятих років припинився розвиток життєдайної української культури, яку виплекали шістдесятники. Та через кілька років сформувалася культура відродження і незалежності, ожив дух і національна гідність українського народу.

Ренесанс 1959–1964 років ХХ століття, започаткований в Україні поезією Д. Павличка, Л. Костенко, В. Симоненка, І. Драча, М. Вінграновського, В. Коротича, Б. Олійника, В. Стуса з культурницького явища, центри якого зосереджувалися в Києві та Львові, поступово перетворився в потужний соціокультурний

універсальний феномен: літературно-мистецький, філософсько-ідеологічний, науковий, суспільно-політичний. Шістдесятництво охопило всі регіони України, проте важко було пробиватися молодим паросткам нового навіть у такому великому місті Слобожанщини, як Харків. Творчий вибух у літературі України в 1961–1963 років засвідчив утвердження нової модерної системи естетичних поглядів, у якій скристалізувалися засади нового світогляду, нової стратегії осмислення власного буття у світі. Повному й вільному вияву талантів у літературі й культурі заважали адміністрування, вульгарно-соціологічний підхід до оцінок творів, ускладнених за формою та змістом, ідеологічні звинувачення на адресу окремих митців. Література була обмеженою у можливості виявлення суперечностей, гострих життєвих конфліктів, небезпечно було безкомпромісно осуджувати бездуховність, аморальність, егоїзм, споживацтво. Невід'ємними складниками багатонаціональної радянської літератури було змалювання образу сучасника, соціально активної особистості, турбота про майбутнє людства, проблема збереження миру і боротьби проти загрози ядерної війни, екологічні проблеми, морально-філософське осмислення ролі та місця сучасника у Всесвіті, посилення ідейно-естетичного впливу на свідомість і почуття людини. І все ж, незважаючи на небезпеку вияву правдивості життя, процес творення поезії проходив напружено й інтенсивно, відбивав специфіку соціального та духовного життя суспільства. В авангарді літератури була поезія, яка творилася силами багатьох неординарних талантів.

Отже, враховуючи найновіші сучасні дослідження, запропонуємо, на наш погляд, узагальнюючі визначення. *Шістдесятники* — представники другого українського ренесансу 50-х — початку 60-х років ХХ століття, які в умовах часткової лібералізації тоталітарного радянського режиму, у період зміни «масок» сталінізму-ленінізму, спочатку у вигляді культурницького руху, а згодом — неординарністю своїх творчих пошуків порушили застигли форми і штампи соцреалізму лірикою філософського наповнення, національних підтекстів, яскравих метафор, новим усвідомленням загальнолюдських гуманістичних цінностей, в центрі Всесвіту поставили людину, її неповторність, оригінальність, популяризували різноманітні зразки жанрово-естетичної поліфонії своєї творчої самореалізації. *Шістдесятництво* — художньо-естетичне феноменальне явище, розпочате поезією, яке найповніше проявилось в літературі, охопило усі сторони суспільно-культурного життя, мистецтва, соціологію, політику, ідеологію й характеризується екзистенціально-аксіологічними моделями дихотомічного поля самореалізації його представників (конформістів — нонконформістів), які прагнули відродити українську культуру, вимагали творчої свободи митців, плекали антитоталітарну програму, боролися за власні права і гідність людини, творча діяльність яких набувала політичного масштабу, які перетерпіли засудження у спеціальних таборах або психічних закладах або ж були позбавлені роботи та можливості творити, які вибрали шлях внутрішнього протистояння або еміграції.

ДЖЕРЕЛА

1. Гетьманець М. Деякі питання нової літератури // Слобожанщина. — 2000. — № 14. — С. 173–180.
2. Гризун А.П. Поезія багатозначних підтекстів (українська сугестивна лірика ХХ ст.): Монографія / Анатолій Гризун. — Суми : Університетська книга, 2011. — 358 с.
3. Гризун А.П. Поезія концептуальної думки (філософічність сучасної української поезії) : Навчальний посібник. — Суми : ВТ «Університетська книга», 2007. — 135 с.
4. Грищенко А. Газете «Вечерний Харьков» — 45 лет [Электронный ресурс] / Алексей Грищенко. — Режим доступа: http://www.sq.com.ua/rus/news/kultura/30.12.2013/harkovskoj_gazete_vechernij_harkov_45_let/
5. Домчук М.П. Українське шістдесятництво у контексті доби : Навчальний посібник для студентів-філологів вищих навчальних закладів. — Суми : Сум ДПУ ім. А. С. Макаренка, 2007. — 226 с.
6. Жулинський М. Українська література: творці і твори: учням, абітурієнтам, студентам, учителям / Микола Жулинський. — К. : Либідь, 2011. — 1152 с.
7. Лозовий В. Духовність як основа гуманітарного розвитку країни. Пространство литературы, искусства и образования — путь к миру, согласию и сотрудничеству между славянскими народами : сб. науч. трудов: по материалам VII Междунар. науч.-практ. конф. 20 декабря 2012 г. / Виктор Лозовий / Под ред. А.Г. Романовского, Ю.И. Панфилова. — Харьков : НТУ «ХПИ», 2013. — С. 17–21. <http://repository.kpi.kharkov.ua/handle/KhPI-Press/3131>
8. Наєнко М.К. Три уроки шістдесятництва / Михайло Наєнко // Освіта. — 1997. — № 21–22. — 26 березня.

9. Стадниченко Ю. Дарувати людям натхнення / Ю. Стадниченко // Прапор. — 1971. — № 7. — С. 90–92.
10. Тарнашинська Л. Валерій Шевчук: «Мав дерзання бути собою»: Біобібліографічний нарис / Л. Тарнашинська. — Вип. І. — К.: Вид. ім.Олени Теліги, 2002. — 112 с.
11. Тарнашинська Л.Б. Презумпція доцільності. Абрис сучасної літературознавчої концепції / Л.Б. Тарнашинська; НАН України, Інститут літератури ім. Т.Г. Шевченка. — К.: Києво-Могилянська академія, 2008. — 534 с.
12. Тарнашинська Л.Б. Українське шістдесятництво: профілі на тлі покоління (Історико-літературний та поетикальний аспекти) — К.: Смолоскип. — 2010. — 632 с.
13. Тарнашинська Л.Б. Сюжет доби: дискурс шістдесятництва в українській літературі ХХ століття // Інститут літератури ім. Т.Г. Шевченка НАН України. — К.: Академперіодика, 2013. — 678 с.
14. Черевченко Александр. Травазабвения. Возвращаясь к напечатанному: ІМНОclub. [Електронний ресурс]. / Черевченко Александр. — Режим доступа: imhoclub.lviv.ru/material/trava_zabvenija/ctime/6C18.08.2014
15. Шейко В. Похорон друга / В. Шейко // Прапор. — 1989. — № 4. — С. 88.
16. Шумицький С. Герої приходять у пісню / Шумицький Станіслав. — Харків: Прапор, 1971. — 48 с.

Кривенчук Валентина Михайловна

МНОГОГРАННОСТЬ РЕНЕСАНСА ШЕСТИДЕСЯТЫХ ГОДОВ ХХ ВЕКА В УКРАИНСКОЙ ЛИТЕРАТУРЕ

Предлагаемая статья посвящена углублению представления о шестидесятничестве как уникальном феномене ХХ века: обобщаются научные аспекты изучения явления, прослеживаются обстоятельства зарождения, сравнительный аспект эволюции стилевых поисков творчества писателей материковой Украины и опыт представителей Нью-Йоркской группы, рассматриваются условия реализации отдельных личностей. Подается мировоззренческое выделение определенных ценностей, приоритетов как целого поколения шестидесятников, так и отдельных представителей, неоднородность подходов понимания феномена украинского шестидесятничества, в том числе: жанровая палитра шестидесятников, их возрастной статус, хронологические рамки, географические векторы, варианты выхода из кризисной ситуации экзистенциалистов. Предлагаются в современной научной интерпретации определения явления шестидесятничества как многоаспектного, полифонического феномена не только украинской, но и всей мировой литературы и его подвижников-шестидесятников, исследуется проявление особенностей в творчестве украинских поэтов.

Ключевые слова: «хрущевская оттепель», литературный процесс, поэзия, пятидесятники, шестидесятники, диссиденты, шестидесятники.

Valentyna Mykhailivna Kryvenchuk

RENAISSANCE VERSATILITY IN THE 1960-s IN UKRAINIAN LITERATURE

This article is dedicated to in-depth view of the Sixtiers as a unique phenomenon of the twentieth century: the scientific aspects of the study of the phenomenon are summarized, the circumstances of its origin and the comparative aspect of the evolution of style searches of mainland Ukraine's writers and experience of representatives of the New York group are traced, the conditions for the implementation of individuals being examined. Ideological allocation of certain values, priorities of whole generation of the Sixtiers and of individual representatives, the heterogeneity of approaches understanding of the phenomenon of Ukrainian Sixtiers are displayed, including: genre diversity of the Sixtiers, their age status, chronological framework, geographical vectors, options for dealing with the crisis of the existentialists. The definitions of the phenomenon of the Sixtiers are suggested in modern scientific interpretation as a multidimensional, polyphonic phenomenon not only in Ukraine but in the whole world literature and devotees of the Sixtiers, a display of the features of the art of Ukrainian poets is investigated.

Key words: "Khrushchev thaw", literary process, poetry, Pentecostals, Sixtiers, dissidents.